

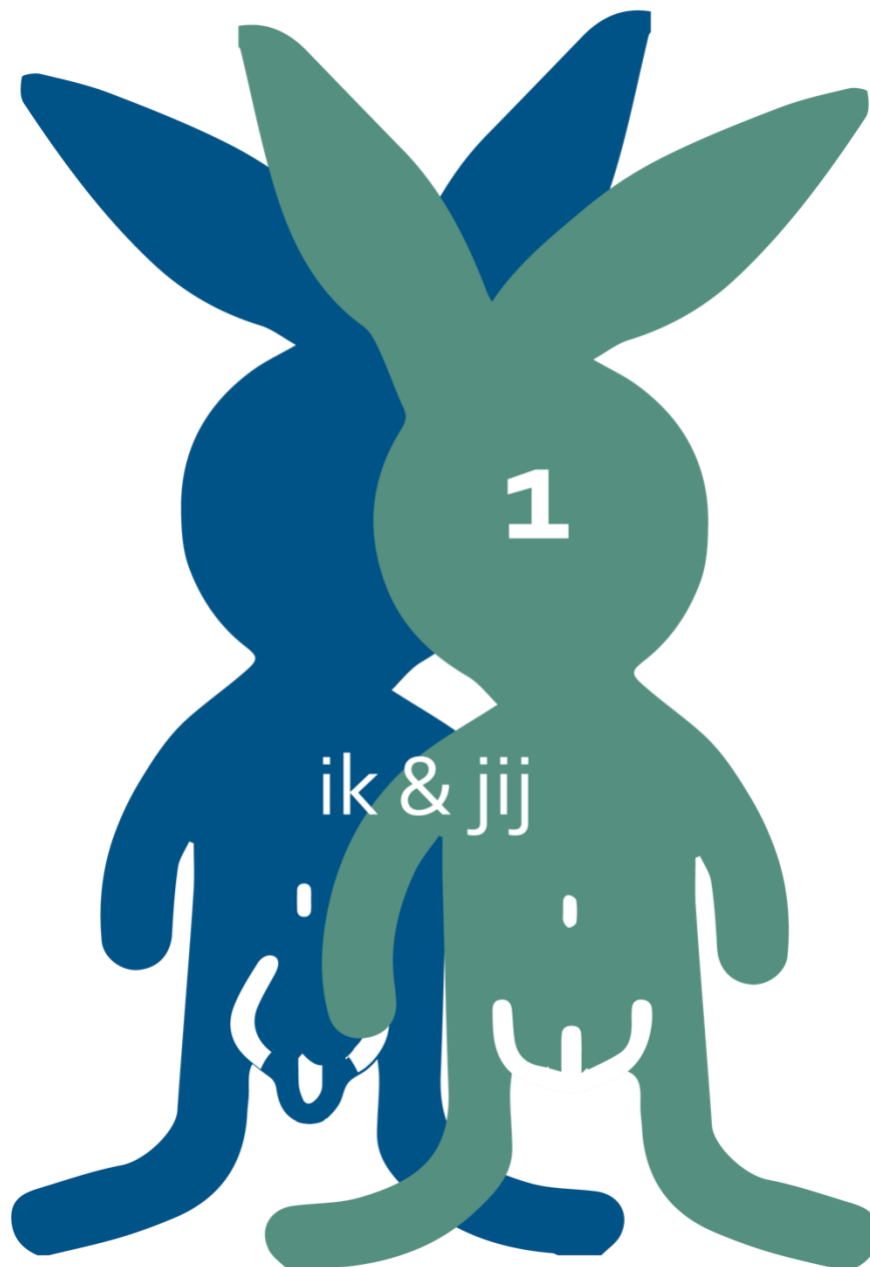
Thema 1

IK & JIJ: lessen

Motto:

Ik ben ik en jij bent jij!!

BB

Inhoudsopgave Thema 1 IK EN JIJ bovenbouw

1.1. IK BEN MEZELF.....	3
Groep 7. Dat doe ik wel!.....	3
Groep 8. Daar gaat het (niet) om!	4
1.2. IK HOUD (NIET) VAN.....	5
Groep 7. Ik houd er niet van als....	5
Groep 8. Seksuele oriëntatie	6
Groep 8. Mijn complimenten!.....	6
1.3. IK KAN (NOG) NIET GOED EN IK WIL (NIET)	7
Groep 7. Wensen, behoeften en rechten	7
Groep 8. Anders?.....	9
1.4. MIJN GEZIN EN FAMILIE	10
Groep 7. De familie van.....	10
Groep 8. Als ik later groot ben	11
1.5. MIJN VRIENDEN	12
Groep 7. Vriend te koop!.....	12
Groep 8. Vraag het Achterwerk.....	13
1.6. VERLIEFD	14
Groep 7. Liefdesspelletjes	14
Groep 8. Mag ik van jou?.....	15

1.1. IK BEN MEZELF

Groep 7. Dat doe ik wel!

Doel

De leerling leert kritisch na te denken over de taak- en rolverdeling van mannen en vrouwen.

Materiaal

Digibord: Plaat *Eigenschappen-gedrag*.

Werkwijze

Kijk samen naar de eerste plaat van *Eigenschappen-gedrag* en vraag:

- Als deze mensen samen aan het koken zijn, wie pakt er dan de borden uit het hoogste kastje?
- Als er iemand een nieuwe lamp moet indraaien in de plafondlamp, wie doet dat dan?

Schrijf op het (digi-)bord wat de antwoorden zijn. Vraag naar het waarom.

Bij de eerste plaat kiezen de kinderen waarschijnlijk beide keren voor de man. Is dat omdat hij een man is of omdat ze weten dat hij langer is dan de vrouw?

Kijk dan samen naar de tweede plaat. Stel dezelfde vragen.

Schrijf de antwoorden op het (digi-)bord. Vraag naar argumenten.

Bij de tweede plaat is het logisch dat de vrouw beide keren handelt. Zij is een stuk langer en kan er dus beter bij. Kiezen de kinderen nog steeds voor de man?

Leg uit wat een EIGENSCHAP is.

Eigenschappen die je hebt, maken je heel geschikt voor sommige dingen en niet zo geschikt voor andere dingen.

- Als je lang bent kun je makkelijk bij het bovenste kastje.
- Als je klein bent kun je niet goed bij het bovenste kastje, maar wel goed onder het kastje kruipen als daar iets onder is gerold.

Soms lijkt het net alsof alle kinderen hetzelfde zijn.

- Alsof alle kinderen maar één taal spreken.
- Alsof alle kinderen een mama en een papa hebben.

Soms lijkt het net alsof jongens en meisjes heel verschillende eigenschappen hebben.

- Alsof ALLE jongens lang zijn en houden van voetballen.
- Alsof ALLE meisjes klein zijn en houden van poppen.

Wat herkennen de kinderen? Worden er wel eens dingen van ze verwacht, alleen maar omdat ze een meisje of jongen zijn? Hebben ze zelf een eigenschap waardoor ze bepaalde dingen altijd doen of bijna nooit (mogen) doen? Spreken ze een taal die iemand anders niet spreekt, en moeten ze dan soms helpen vertalen?

Groep 8. Daar gaat het (niet) om!

Doel

De leerling benoemt dat een meningsverschil niet tot ruzie hoeft te leiden.

Materiaal

Digibord: zet het filmpje *Partners* klaar waarin een man en een vrouw langs elkaar heen praten ([It's Not About The Nail - YouTube](#)).

Werkwijze

Bekijk het filmpje *Partners* (zet automatisch vertalen aan). Wat gebeurt er in het gesprek tussen deze man en vrouw?

Wat doet de man? Welk effect heeft dat op de vrouw?

Wat doet de vrouw? Welk effect heeft dat op de man?

In wie herkennen ze zich zélf het meest?

- Wil je een probleem graag zo snel mogelijk oplossen of wil je er eerst over praten met iemand?
- Als je een probleem aan iemand vertelt, wil je dan dat iemand eerst naar je luistert en belangstellende vragen stelt of vind je het prettiger als iemand meteen een oplossing geeft?

Hoe zouden deze man en vrouw dichterbij elkaar kunnen komen?

- Wie moet de eerste stap zetten? Of sorry zeggen?
- Ben jij iemand die snel sorry zegt en zoekt naar een manier om er samen uit te komen of wacht je liever tot een ander de eerste stap zet?

Benoem dat je niet (meteen) ruzie hebt als je het niet met elkaar eens bent. Ook vrienden kunnen met elkaar van mening verschillen. Ook als je van mening verschilt kun je (blijven) proberen elkaar te begrijpen.

TIP:

Zet de kerngloedkaartjes in als gevoelens ter sprake komen en kinderen het lastig vinden gevoelens te verwoorden.

1.2. IK HOUD (NIET) VAN.....

Groep 7. Ik houd er niet van als....

Doel

De leerling kan aangeven wat de dingen zijn waar hij/zij niet van houdt als iemand deze met en/of tegen hem/haar doet.

Materiaal

Digibord: zet het filmpje *1-minuutje-natuur-2* klaar ([1 minuutje natuur \(schooltv.nl\)](https://www.schooltv.nl)).

Werkwijze

Bekijk samen het filmpje over voedselallergieën. Als je een voedselallergie hebt zijn er voedingsmiddelen waar je niet goed tegen kunt. Je gaat je heel slecht voelen als je deze voedingsmiddelen eet. Er zijn ook geluiden, luchtjes en gedragingen waar sommige mensen niet goed tegen kunnen.

Noem een voorbeeld van iets waar je zelf niet goed tegen kunt. Ga dan met de kinderen het rijtje af. Zijn er geluiden waar ze niet zo goed (of helemaal niet) tegen kunnen? Wat doen ze als ze dat geluid horen? Wat doen ze als iemand dat geluid maakt? Hoe zit dat met luchtjes (bijvoorbeeld parfum, deodorant)? En met gedragingen; in het algemeen of op jezelf gericht? Bijvoorbeeld iemand die wiebelt of friemelt, iemand die te dichtbij komt, iemand die op een bepaalde manier tegen je praat? Bespreek ook hier wat kinderen kunnen *doen* bij gedragingen waar ze niet goed tegen kunnen.

Groep 8. Seksuele oriëntatie

Doel

De leerling weet wat de begrippen seksuele oriëntatie, seksuele diversiteit, homo, lesbisch, inhouden. De leerling weet dat iedereen, ongeacht seksuele oriëntatie, in Nederland dezelfde rechten heeft.

Materiaal

Digibord: zet de les *Verliefdheid en seksuele oriëntatie* klaar uit **Kriebels in je buik**.

Werkwijze

Volg de lesbeschrijving van **Kriebels in je buik**.

Als je het ongemakkelijk vindt om zo vroeg in het schooljaar al met de klas in gesprek te gaan over seksuele oriëntatie dan kun je ervoor kiezen om de les 'Mijn complimenten!' te geven. De les uit *Kriebels in je buik* kun je dan verschuiven naar de Week van de Lentekriebels.

Groep 8. Mijn complimenten!

Doel

De leerling kan een compliment geven en ontvangen.

Materiaal

Digibord: zet het Jeugdjournaal-filmpje over *complimentendag* klaar

([Het regent complimenten op Complimentendag! \(youtube.com\)](https://www.youtube.com/watch?v=...)).

Werkwijze

Bekijk het filmpje over complimentendag. Wat vinden de kinderen van zo'n dag? Hoe is het om een compliment te krijgen? En om er eentje te geven? Maakt het uit wat voor compliment je krijgt? Moet een compliment echt gemeend zijn? Wat voor compliment krijgen de kinderen wel eens? Van wie?

Vandaag is het complimentendag! Geef complimentjes en ontvang ze! Aan het eind van de dag bespreek je hoe het was.

1.3. IK KAN (NOG) NIET GOED EN IK WIL (NIET)

Groep 7. Wensen, behoeften en rechten

Doel

De leerling kent het verschil tussen wensen en behoeften en kan benoemen wat kinderrechten zijn.

Materiaal

Digibord: zet het filmpje over *Kinderrechten* klaar ([DE KINDERRECHTENRAP – voor iedereen vanaf 5 j \(youtube.com\)](https://www.youtube.com/watch?v=KINDERRECHTENRAP)).

Printen: Print voor ieder groepje van vier leerlingen één set van de 5 *wensen- en behoeften*kaarten. Doe elke set in een aparte envelop. Lees de werkvorm.

Werkwijze

Verdeel de klas in groepjes van vier of vijf. Elke groep krijgt een envelop met de 30 kaarten.

Vertel aan de leerlingen:

Stel, er is een nieuw land ontdekt.

Er wonen nog geen mensen. Jullie zitten per groep in een boot op weg naar het nieuwe land. Jullie hebben een envelop bij je met 30 kaarten met 'wensen' en 'behoefte'. Daar staan dingen op die je kunt gebruiken in het nieuwe land. Maar dan....

Het schip dreigt te zinken! We moeten vier kaarten weggooien om het schip drijvend te houden!

Vraag de groepjes om vier kaarten weg te doen. Maar pas op! Denk goed na welke kaartjes je wegdoet. Misschien heb je deze wel dringend nodig in het nieuwe land!

Leg de 'overbodige' kaartjes op één hoop.

De storm is weer gaan liggen, maar niet voor lang. De storm wordt nog heviger! Er komt een orkaan recht op het schip af.

Om te overleven moeten we weer drie kaartjes weggooien! Maar vergeet niet: wat je nu weggooit, heb je later misschien dringend in het nieuwe land nodig.

Verzamel de 'overbodige' kaartjes weer op één hoop.

Dat ging nét goed! We zijn nu bijna gered en zijn dichtbij de kust. Maar opeens komt er een walvis voorbij! Het dier ramt het schip en er ontstaat een gat.

We moeten weer drie kaartjes weggooien om het schip lichter te maken.

We hebben nu tien kaartjes weggegooid. Elk groepje heeft er nog twintig over.

Die leggen de leerlingen open op een rijtje voor zich neer.

Laat de leerlingen even langs de verschillende groepjes lopen om de setjes met elkaar te vergelijken. Welke kaarten hebben zij over? Welke setjes zijn bijna identiek? Waarom zou je zonder sommige kaartjes niet kunnen leven? Waarom zijn sommige kaartjes eerder een 'luxe'?

Sluit dan klassikaal af.

Bespreek met de leerlingen:

- Wat is het verschil tussen een wens en een behoefte? Een wens is wat je graag zou willen, een behoefte is wat je écht nodig hebt om te leven, te groeien en je te ontwikkelen. Mensenrechten zijn er niet om aan alle wensen te voldoen. Maar om aan die behoeften te voldoen en kinderrechten zijn er speciaal voor kinderen: voor hun ontwikkeling, bescherming autonomie en zeggenschap.
- Soms is er wel ergens recht op maar daar staat dan niet bij hoeveel of hoe dan precies. Kinderen hebben bijvoorbeeld het recht om te spelen maar er staat niet bij op welk speelgoed. Of je hebt recht op een toereikende levensstandaard maar om welke kleding gaat het dan, en welk huis? Uitgangspunt is dat het genoeg moet zijn om te overleven en jezelf te ontwikkelen. Je ouders of, als het hen niet lukt, de overheid moeten daarbij helpen. De overheid met bijvoorbeeld sociale uitkeringen, huursubsidie of korting geven om lid te worden van sportclubs.

Groep 8. Anders?

Doel

De leerling kan benoemen wat iemand voor haar of hem 'anders' maakt en is zich ervan bewust dat je zelf kunt kiezen hoe je met die 'andersheid' om wilt gaan.

Materiaal

Digibord: Zet het *Zapp-echt gebeurd*-filmpje klaar ([ZappDoc - Zapp](#)).

Werkwijze

Het filmpje duurt 19 minuten. Neem de tijd om het met de groep te bekijken en het filmpje tussentijds stil te zetten zodat kinderen kunnen reageren en vragen kunnen stellen.

- Welke dromen hebben de kinderen? En hoe willen zij hun dromen waar gaan maken?
- Is het meisje uit de film anders dan zichzelf?
- En de jongens?
- Wat maakt hen anders?
- Wat vinden ze daarvan of hoe voelen ze zich daarover?
- Hoe gaan het meisje en de jongens uit de film met elkaar om?
- Hoe doen de kinderen dat zelf?
 - Met een kind dat jonger is dan zij?
 - Met een kind dat zich anders gedraagt?
 - Met een kind dat er anders uitziet?
 - Met een kind dat anders praat?
- Wat denken de kinderen: hebben zij zelf dezelfde toekomstdromen als de kinderen die jonger zijn, zich anders gedragen, er anders uitzien, anders praten?

1.4. MIJN GEZIN EN FAMILIE

Groep 7. De familie van....

Doel

De leerling toont belangstelling voor een klasgenoot door vragen te stellen over familie en kan op basis van de antwoorden vertellen over de familie van de klasgenoot.

Materiaal

Digibord: zet het filmpje *Video-familie* klaar met het liedje over de familie van de zanger ([Mijn familie \(schooltv.nl\)](https://www.schooltv.nl)).

Werkwijze

Luister samen naar het liedje. Is duidelijk dat het over familie gaat?

De kinderen gaan elkaar in tweetallen interviewen. In de kring bereid je voor wat de vragen kunnen zijn. Doe een interview voor: één keer met vragen waarop alleen nee of ja geantwoord kan worden en één keer met open vragen. Houd je vuist als een microfoon voor je mond als je een vraag stelt en houd deze voor de mond van de geïnterviewde als deze mag antwoorden, dat geeft houvast. Laat zien hoe je moet doorvragen.

De tweetallen interviewen elkaar nadat ze eerst elk voor zich een aantal vragen hebben opgeschreven.

Bespreek klassikaal na en laat leerlingen samenvatten wat de geïnterviewde heeft verteld.

Tekst

I'd like you to meet my sister
She's a lot of fun
We hang out all afternoon
'till when the day is done
Over there you'll see my parents
They're great people too
My father and my mother
They tell me what to do
Tell me what you're thinking of
Show me what you've got
I want to be a part of it
Just want to know WHAT'S UP
What's Up????
WHAT'S UP!!!!!!

And you are very lucky
Cause there is still much more
Grandfather and grandmother
They're coming through the door
And look there is my cousin
It's one big family
And you know what? it is so cool
They're coming
– all for me!
Tell me what you're thinking of
Show me what you've got
I want to be a part of it
Just want to know WHAT'S UP
What's Up????
WHAT'S UP!!!!!!

Groep 8. Als ik later groot ben

Doel

De leerling is zich ervan bewust dat er heel veel verschillende gezinssituaties zijn en dat je als kind niet kunt kiezen hoe jouw gezin is samengesteld.

Materiaal

Digibord: Zet het Zapp-filmpje *Mijn gelukkige ingewikkelde familie* klaar ([ZappDoc \(schooltv.nl\)](https://www.schooltv.nl)).

Werkwijze

Het filmpje duurt 16 minuten. Neem de tijd om het met de groep te bekijken en het filmpje tussentijds stil te zetten zodat kinderen kunnen reageren en vragen kunnen stellen. Hoe ziet het ideale gezin van de kinderen eruit? Met wie willen zij later samenwonen?

- Hebben de kinderen uit het filmpje zelfgekozen voor hun gezinssituatie?
- Hoe ziet het gezin van de leerlingen eruit?
- Hebben zij zelf gekozen voor het gezin waarin ze opgroeien?
- Kennen ze gezinnen zoals in het filmpje?
- Wat vinden ze leuk aan de gezinnen uit de video?
- Wat vinden ze niet leuk?
- Wat herkennen ze?
- Wat vinden ze vreemd?
- Hoe zouden ze het zelf later graag willen?
- Waarom willen ze dat graag?

1.5. MIJN VRIENDEN

Groep 7. Vriend te koop!

Doel

De leerling kan benoemen wat een vriend voor haar/hem bijzonder maakt.

Materiaal

Digibord: zet het filmpje *Bontkracht* uit 1981 klaar ([Bontkracht wasmiddel reclame \(1981\) \(youtube.com\)](https://www.youtube.com/watch?v=...)).

Werkwijze

Start het filmpje en stop bij 30 seconden: het gaat alleen om het filmpje over wasmiddel.

Leg uit dat in het filmpje reclame wordt gemaakt voor een wasmiddel. Het wasmiddel wordt aangeprezen: het is het beste en eigenlijk het enige wasmiddel dat echt werkt.

Reclame maken voor een vriend: dat is waar het in deze les om gaat.

Stel je voor. Je gaat verhuizen of naar een andere school. Je beste vriend of vriendin kan niet mee. Dat vind je heel erg. Voor jezelf, maar ook voor je vriend(in). En dus ga je jouw vriend(in) verkopen aan een nieuwe vriend. Mijn vriend is iemand (die goed kan voetballen, met wie ik kan kletsen, die aardig is, met wie je kunt lachen enzovoort).

Alle kinderen lopen rond terwijl jij (leerkracht) in je handen klapt. Als jij stopt met in je handen klappen, stopt iedereen. Je geeft het kind dat het dichtste bij je staat de beurt.

- Wie de beurt krijgt, zegt: *mijn vriend is iemand*
- Wie zich herkent in de beschrijving, springt in en zegt: *die vriend ben ik!*

Het kind dat is ingesprongen, heeft de volgende beurt.

Elk kind mag één keer inspringen.

Groep 8. Vraag het Achterwerk

Doel

De leerling kan de vragen stellen die hij/zij heeft rondom vriendschap en relaties.

Materiaal

Digibord: plaat *Achterwerk-briefvenbus*.

Grote doos om een staande briefvenbus van te maken.

Stoffen tas als 'postzak' voor het bewaren van nog niet beantwoorde vragen.

Werkwijze

Laat op het digibord de *Achterwerk-briefvenbus* zien en een paar van de brieven die kinderen veertig jaar lang (1976 – 2016) schreven aan *Achterwerk*. Postzakken vol. In de brieven stelden kinderen en jongeren vragen die ze nergens anders kwijt konden. Vragen over school, thuis, vriendschappen, liefde en seksualiteit. Andere kinderen en volwassenen reageerden op hun brieven.

Achterwerk bestaat niet meer. Maar... *wij maken ons eigen Achterwerk!*

Maak van een grote doos een mooie en opvallende briefvenbus, met een echte opening.

In dit *Achterwerk*, mogen de kinderen **anoniem** hun kaartjes gooien met hun vragen over vriendschap en verliefdheid. De briefvenbus staat (naar wens) 1 of 2 weken in de klas.

Alle kinderen krijgen 10 lege kaartjes. Op elk kaartje mogen ze één vraag stellen. Ze mogen **alles** vragen!

Herinner de kinderen er bij binnenkomst, bij pauzes en bij vertrek aan dat ze hun vraag in *Achterwerk* kunnen stoppen.

Elke dag leeg je het *Achterwerk* op een vast moment (dat kun je als leerkracht doen, maar je kunt ook elke dag een andere leerling aanwijzen die de briefvenbus leegt).

- De leerkracht leest de vragen voor. Alle kinderen mogen antwoorden. Denk als leerkracht van tevoren goed na over je eigen rol!
- Als er weinig kaartjes in de bus zitten behandel je alle vragen, als er veel kaartjes in zitten kies je blindelings 2-4 kaartjes. De overblijvende kaartjes gaan in *de postzak*: een herkenbare stoffen tas die aan de briefvenbus hangt.

Spelregels:

- Elke vraag mag er zijn.
- Antwoorden zijn positief: ze moeten de vragensteller helpen.

Wie geen antwoord weet kan bijvoorbeeld ook zeggen:

- Dat heb ik ook!
- Wat erg, sterkte!
- Ik snap wat je bedoelt!

1.6. VERLIEFD

Groep 7. Liefdesspelletjes

Doel

De leerling kent de begrippen vriendschap, verliefdheid, verkering en liefde en weet dat je verliefd kunt worden op iemand van het andere of hetzelfde geslacht.

Materiaal

Digibord: zet de *school-tv-quiz* over puberteit, relaties en seksualiteit klaar ([Liefdesplein - Schooltv \(ntr.nl\)](https://www.ntr.nl/liefdesplein)).

Digibord: Kernbloedkaartje *verliefd*

Printen, lamineren en knippen: Werkblad 2 *Seks-scrabble*.

Het spel kan met 4 spelers worden gespeeld; print het spel zo vaak dat het door de hele groep gespeeld kan worden.

Werkwijze

Bespreek in de kring dat er in de puberteit (wat is dat?) van alles gebeurt. De hormonen gieren door je lijf!

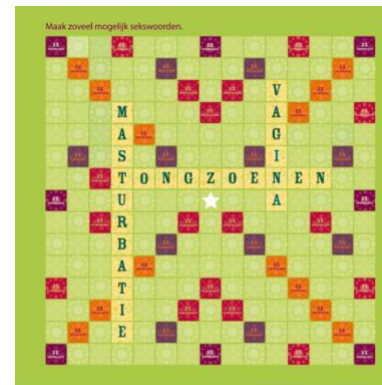
- *Dopamine* zorgt ervoor dat je blij bent, je verliefd voelt. Jij kunt de hele wereld aan.
- *Adrenaline* zorgt ervoor dat je hart sneller slaat, dat je energie hebt en uitgelaten bent!
- *Oxytocine* zorgt ervoor dat je de hele tijd wil knuffelen.

Wat weten de kinderen over verliefd zijn, puberteit en... de eerste keer? Wat is het verschil tussen vriendschap en verliefdheid? Kun je verliefd worden op iemand van hetzelfde geslacht? Op iemand die uit een andere cultuur komt?

Laat het kernbloedkaartje *verliefd* zien op het digibord. Benoem dat verliefd kan voelen als fonkelende sterretjes in je buik.

Speel de quiz!

Sluit af met een potje seks-scrabble. Elke speler pakt blind 7 letters.

Groep 8. Mag ik van jou?

Doel

De leerling kan met bekenden openlijk praten over lichamelijkeid, intimiteit en seksualiteit.

Materiaal

Kwartetspel *Mag ik van jou*. Er zijn 29 thema's, kies er minimaal 12. Je kunt het spel dan met twee groepen van zes leerlingen spelen. Kwartetten zijn die je niet geschikt vindt om te gebruiken verwijder je uit het spel.

Werkwijze

Introduceer kort dat je een spannend spel gaat spelen over lichamelijkeid, intimiteit en seksualiteit. Verdeel de groep in tweeën en zorg dat beide groepen een begeleider hebben. Is je groep groter dan 12 leerlingen, zorg dan voor een derde begeleider of speel het spel in drie of vier etappes met steeds een deel van de groep.

De kinderen proberen een kwartet te verzamelen en vragen aan één van de andere spelers om een kaart die ze nog niet hebben. Dit moet een kaart zijn van een kwartet waarvan ze zelf minimaal één kaart in de hand hebben. Door te benoemen wat ze zien op de kleine tekeningen, kun ze vragen om de kaart die ze willen hebben.

Tijdens het spelen bespreek je interactief de thema's die aan de orde komen.

